

Measuring the sense of belonging to the land among different ethnic groups of Golestan province and its impact on national security

Hossein Amoozad Mahdiraji¹

1. (Corresponding Author) Department of Geography, Payame Noor University, Tehran, Iran

Email: Hossein_amoozad@pnu.ac.ir

ARTICLE INFO

Keywords:

*Belonging to The Land,
Nations,
National Security,
Golestan Province.*

Article History:

Received:

24 December 2023

Received in revised form:

23 February 2024

Accepted:

5 April 2024

Available online:

29 April 2024

pp. 113-130

ABSTRACT

The importance of the issue of ethnicity is such that it can guarantee or threaten the national security of countries. Iran is an ethnically diverse country, and the distinguishing features of ethnic groups in this country are mostly focused on the components of racial, linguistic, religious and cultural diversity. The residence of Iranian ethnic groups mainly in the border areas and adjacent to their co-speaking country provides a suitable ground for ethnic crises and affecting the country's national security; Therefore, considering the ethnic diversity in Golestan province and the border of this province with Turkmenistan, the purpose of this research is to examine the components of the sense of belonging to the land among different ethnic groups that affect national security. The research method is descriptive-analytical in nature and practical in terms of purpose. The data was collected by survey method and based on questionnaire and field observations. The number of the statistical population (1093259) includes all ethnic groups of the province and the sample size is 384 according to Morgan's table. The findings of the research show that among the different ethnic groups of Golestan province, the Turkmen ethnicity has the strongest and highest inter-ethnic interaction based on the sense of belonging to the land, with Kendall's coefficient (0.870) and Kruskal Wallis' average rank (193.95), and Sistani ethnic groups, Kazakhs, Turks and Baloch are in the next ranks. The result is that despite the fact that different ethnic groups live in the same geographical area, from the point of view of these ethnic groups, cohesion and solidarity between ethnic groups, while increasing interactions between themselves and other ethnic groups at the provincial level, increases security in the country.

Citation: Amoozad Mahdiraji, H. (2024). Measuring the sense of belonging to the land among different ethnic groups of Golestan province and its impact on national security. *Geographical planning of space quarterly journal*, 14 (1), 113-130.

<http://doi.org/10.30488/GPS.2024.427777.3697>

© The Author(s)

This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Publisher: Golestan University Press

Extended Abstract

Introduction

The issue of ethnicity is one of the sensitive issues that have a direct relationship with the national interests of all countries, since most of the contemporary national political units do not have the advantage of ethnic homogeneity, designing an appropriate ethnic policy in line with ethnic interaction to achieve benefits and security Nationalism can be considered as a general issue of the present era, including Iran (ibid., 3). Therefore, a detailed study of the factors that can lead to tension between the ethnic groups living in Iran is one of the research necessities of the current Iranian society. Since the population of Iran has a diverse composition in terms of language, clothing, religion or even physical characteristics. Many scientists and researchers describe the population structure of Iran as a combination of ethnic groups (Ahmadipour et al., 2019, 37). Golestan province is one of the northeastern provinces of Iran, which was separated from Mazandaran province in 1376. This province has different ethnic groups in its population structure, so that out of 24 ethnic groups in Iran, 16 ethnic groups and religions live in this province. This has caused this province to be referred to as the cultural capital of Iran's ethnic groups, considering the importance of ethnic-cultural diversity in the northeast of the country, it seems that knowing the different ethnic groups of Golestan province and obtaining detailed information about the type of relationships and attitude of the ethnic groups towards to other ethnicities and inter-ethnic interactions of this province to be effective in establishing the security of the region and the country. The transformation of ethnic interactions in the past and its prediction in the future is something that can be considered an impossible necessity for planning the cultural, economic-social, political and security development of the province.

Methodology

The current research method is descriptive-analytical in nature and practical in terms of

purpose with a positivist approach. Data and information were collected using questionnaires, interviews and field observations. The statistical population of residents and different tribes of the province and the sample size is 384 people according to Morgan's table. For data analysis, while using descriptive indicators, for inferential analysis, the Kolmogorof-Smirnov and Shapiro-Wilk tests, the Kendall and Kruskal Wallis tests in the environment SPSS software was used.

Results and discussion

To analyze the sense of belonging to the land among different ethnic groups in the first step to show the normality and abnormality of the variable from the Kolmogorof-Smirnov and Shapiro-Wilk test and also in the second step to measure the sense of belonging to the land in inter-ethnic interactions among the different ethnic groups of the province The Kendall coefficient test was used, and finally, in the third step, the Kruskal Wallis test was used to examine the sense of belonging to the land and also their ranking from the perspective of different ethnic groups. The calculated significance level of the Kolmogorov-Smirnov and Shapiro-Wilk test shows that all the items do not have a normal distribution. As a result, non-parametric tests were used to analyze these items. The values of the Kendall coefficient in terms of ethnicities among different ethnicities show that the Turkmen ethnicity with the test statistics of 195.196 and the Kendall coefficient (0.870) has the strongest sense of territorial belonging among the ethnic groups of the province, followed by the Sistani ethnic groups., (Kazakh, Turkish) respectively with Kendall's statistics (0.830, 0.725, 0.720) have a strong trend and the Baloch people have a moderate trend with Kendall's statistics (0.690). The results of the Kruskal-Wallis test show that the Turkmen ethnicity has the highest rank in the sense of belonging to the land with an average rank of 193.95 and the Sistani, Kazakh, Turk and Baloch ethnic groups with an average rank of (174.80, 75.75)

respectively. 114, 13/98, 41/67) are in the next rank.

Conclusion

The importance of the issue of ethnicity in societies with racial and cultural diversity is such that it can threaten or guarantee the national security of societies. The findings of this research show that there is a relationship between the feeling of belonging to the land among the ethnic groups of Golestan province and the increase of inter-ethnic interaction in this province. The highest average of this criterion is related to the interest in people and the type of relationships with them among the tribes of Golestan province with an average of (4.68) and also the feeling of belonging to the symbols, norms and current situation of Iran with (3.5) has the lowest average.

Due to its ethnic diversity, Golestan province has a special position in the north-east of the country and requires more attention from the government. Accordingly, the government and ethnic groups should prevent tension and insecurity by redefining the relations between social groups based on peaceful coexistence and equality. Because not paying attention to the emergence of tensions among ethnic groups and not succeeding in ethnic cohesion and convergence causes the existing tensions to remain a permanent problem in political life. Therefore, with a holistic view and avoiding sectionalism, the participation of ethnic groups in the power and political, social and cultural sectors of the country can strengthen inter-ethnic interactions and thus guarantee the establishment of security in the country. Because unbalanced social conditions, such as discrimination and deprivation, can cause people to have a negative perception of society, which results in social dissatisfaction, frustration, and general mistrust, which affects people's sense of social belonging. It is worth mentioning that this research is in line with the results of the preliminary findings of Far and Omid (2018), Faraji and Romina (2019), Armand and Bisure (2015) and

Dibish Anand (2017).

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

سنجش احساس تعلق به سرزمین در میان اقوام مختلف استان گلستان و تأثیر آن بر امنیت ملی

حسین عموزاد مهدیرجی^۱^۱- نویسنده مسئول، گروه جغرافیا، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. Email: Hossein_amoozad@pnu.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>واژگان کلیدی: تعلق به سرزمین، اقوام، امنیت ملی، استان گلستان.</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۰۳</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۱۲/۰۴</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۱/۱۷</p> <p>تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۰۲/۱۰</p> <p>صص. ۱۳۰-۱۱۳</p>	<p>اهمیت مسئله قومیت به حدی است که می‌تواند امنیت ملی کشورها را تضمین یا تهدید نماید. ایران کشوری متنوع از نظر قومی می‌باشد که ویژگی‌های متمایزکننده اقوام از یکدیگر در این کشور بیشتر بر مؤلفه‌های تنوع نژادی، زبانی، مذهبی و فرهنگی متمرکز شده است. سکونت قومیت‌های ایرانی عمدتاً در مناطق مرزی و هم‌جوار با کشور هم‌زبان خود، زمینه مناسبی را برای بحران‌های قومی و متأثر ساختن امنیت ملی کشور فراهم می‌آورد؛ لذا با توجه به تنوع قومی در استان گلستان و همچنین هم‌مرز بودن این استان با کشور ترکمنستان، هدف از این پژوهش بررسی مؤلفه‌های احساس تعلق به سرزمین در بین اقوام مختلف که بر امنیت ملی تأثیرگذار هستند. روش انجام پژوهش از لحاظ ماهیت توصیفی-تحلیلی و از لحاظ هدف کاربردی است. داده‌ها به روش پیمایشی و مبتنی بر پرسشنامه و مشاهدات میدانی جمع‌آوری شد. تعداد جامعه آماری (۱۰۹۳۲۵۹) نفر که شامل تمام اقوام استان و حجم نمونه بر اساس جدول مورگان ۳۸۴ نفر می‌باشند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد در بین اقوام مختلف استان گلستان، قومیت ترکمن با ضریب کندال (۰/۸۷۰) و میانگین رتبه‌ای کروسکال والیس (۱۹۳/۹۵) دارای قوی‌ترین و بالاترین تعامل میان قومی بر اساس احساس تعلق به سرزمین را دارد و قومیت‌های سیستانی، قزاق، ترک و بلوچ در رتبه‌های بعدی قرار دارند. نتیجه اینکه قومیت‌های مختلف علی‌رغم اینکه در یک منطقه جغرافیایی زندگی می‌کنند اما از دیدگاه این اقوام انسجام و همبستگی میان قومیت‌ها ضمن اینکه تاملات را بین خودشان و دیگر اقوام در سطح استان افزایش می‌دهد باعث افزایش امنیت در کشور می‌شود.</p>

استناد: عموزاد مهدیرجی، حسین. (۱۴۰۳). سنجش احساس تعلق به سرزمین در میان اقوام مختلف استان گلستان و تأثیر آن بر امنیت ملی. *مجله آمایش جغرافیایی فضا*، ۱۴ (۱)، ۱۳۰-۱۱۳.

<http://doi.org/10.30488/GPS.2023.401462.3651>

مقدمه

همبستگی ملی یکی از مهم‌ترین لوازم تداوم حیات دولت‌های کنونی است. به لحاظ پیوند خاصی که بین دولت و ملت در عصر جدید ایجاد شده، تصور دولتی که در آن همبستگی ملی وجود داشته باشد، تقریباً امکان‌ناپذیر نیست. ایجاد همبستگی ملی در کشورهایی که دارای تنوع قومی هستند، اهمیتی مضاعف دارد؛ زیرا تعدد گروه‌های سیاسی حاکم بر آن‌ها، امکان شکل‌گیری مخاطرات را با برجسته‌سازی هویت‌ها و گروه‌بندی‌های فرو ملی، تقویت می‌کند (آرمنند و پی‌سوره، ۲۰۱۳۹۵). قومیت همیشه محرک اصلی سیاست در کشورهای درحال توسعه است (Olaniyan & Omotola, 2015:2) لذا نحوه سیاست قومی، می‌تواند ابعاد مختلف امنیت به‌خصوص امنیت ملی را تحت تأثیر قرار دهد (ابراهیمی و همکاران، ۱۴۰۰، ۱۵۹). بنابراین اهمیت موضوع قومیت برای ایران، که مرزهای سیاسی آن بر مرزهای فرهنگی و اجتماعی منطبق نیست (ترکی و پارسای، ۲۰۱۴۰۲) در مقایسه با سایر کشورها صدچندان است. گوناگونی و تنوع قومی در ایران موجب گردیده که حفظ انسجام ملی به یک موضوع مهم برای حکومت‌های مرکزی تبدیل گردد تا جایی که رژیم‌های مستبدی همچون حکومت پهلوی برای تثبیت حاکمیت خود در اندیشه حذف تمایزات فرهنگی اقوام و یکسان‌سازی فرهنگی در فرایند ملت‌سازی از طریق تأکید بر پوشش و گویش واحد در سرتاسر فضای سرزمینی بوده‌اند (حشمتی جدید و همکاران، ۱۳۹۵، ۱۵۳). در واقع، بحث قومیت‌گرایی از جمله موضوعات حساسی به شمار می‌آید که اقوام، علاوه بر، حفظ هویت قومی، خواهان مشارکت در قدرت سیاسی بر اساس مؤلفه‌های قومی هستند (Allen & Bater, 2016:48) از آنجاکه اکثر واحدهای سیاسی معاصر از مزیت همگنی قومی برخوردار نیستند، طراحی یک سیاست قومی مناسب در راستای تعامل قومی برای نیل به منافع و امنیت ملی را می‌توان موضوع عام عصر حاضر و از آن جمله ایران به حساب آورد (آرمنند و پی‌سوره، ۲۰۱۳۹۵، ۳). بنابراین، مطالعه دقیق عواملی که می‌توانند به تنش میان اقوام ساکن در ایران منتهی شوند، از ضرورت‌های پژوهشی جامعه فعلی ایران به شمار می‌آید از آنجاکه جمعیت ایران به لحاظ زبان، پوشش، مذهب یا حتی ویژگی‌های جسمانی از ترکیب متنوعی برخوردار است. بسیاری از دانشمندان و پژوهشگران، ساختار جمعیت ایران را ترکیبی متشکل از گروه‌های قومی توصیف می‌کنند (احمدی پور و همکاران، ۱۳۸۹:۳۷).

استان گلستان از استان‌های شمال شرق ایران می‌باشد که در سال ۱۳۷۶ از استان مازندران منفک شد این استان از اقوام مختلف در ساختار جمعیتی خود برخوردار بوده به‌نحوی که از ۲۴ قوم موجود در ایران ۱۶ قوم و مذهب در این استان زندگی می‌کنند همین امر سبب شده از این استان به‌عنوان پایتخت فرهنگی اقوام ایران یاد کنند با توجه به بافت خاص سیاسی (تعدد اقوام مختلف)، بافت ژئوپلیتیکی (هم‌جواری و داشتن مرادوات قومی-مذهبی با مردم نوار مرزی)، بافت فرهنگی (احساس تبعیض) و بافت اجتماعی (فقر اقتصادی و عدم توسعه‌یافتگی) در شمال شرق کشور، به نظر می‌رسد که شناخت اقوام مختلف استان گلستان و کسب اطلاعات دقیق از نوع روابط و نگرش اقوام نسبت به سایر قومیت‌ها و تعاملات بین قومی این استان در برقراری امنیت منطقه و کشور امری تأثیرگذار باشد؛ بنابراین دگرگونی تعاملات قومی در گذشته و پیش‌بینی آن در آینده امری است که می‌تواند برای برنامه‌ریزی توسعه فرهنگی، اقتصادی-اجتماعی، سیاسی و امنیتی استان ضرورتی امکان‌ناپذیر به شمار آید. با توجه به تعدد اقوام با فرهنگ‌های متفاوت، امکان شکل‌گیری مخاطرات با برجسته‌سازی هویت‌ها و گروه‌بندی‌های فرو ملی، زمینه تضعیف همبستگی ملی را فراهم آورد؛ لذا اهمیت و ضرورت تحقیق ایجاب می‌کند که استان گلستان به‌عنوان یک استان متکثر و چند قومیتی دائماً نیازمند برنامه و راهبرد و فعالیت مؤثر برای تقویت همگرایی و وحدت باشد. بنابراین این تحقیق، درصدد پاسخگویی به این سؤال است که آیا احساس تعلق به سرزمین در تعاملات بین قومی استان گلستان و امنیت ملی کشور نقش دارد؟ با توجه به این

سؤال، هدف از این پژوهش بررسی مؤلفه‌های احساس تعلق به سرزمین در بین اقوام مختلف که بر امنیت ملی تأثیرگذار هستند، می‌باشد.

سوابق موضوع مورد مطالعه در سطح جهان و ایران نشان می‌دهد که تحقیقات زیادی در ارتباط با قومیت و امنیت انجام گرفته است. نساج (۱۳۷۸)، در مقاله‌ای جهانی‌شدن و هویت اقوام ایرانی با تأکید بر مؤلفه‌های زبان و آداب‌ورسوم را مورد بررسی قرار داد و به این نتیجه رسید که جهانی‌شدن نه تنها باعث از بین رفتن قومیت‌ها نخواهد شد، بلکه با ابزاری که در اختیار آن‌ها قرار می‌دهد، موجبات رشد خودآگاهی قومی را فراهم کرده، منجر به تقویت جنبش‌های قومی می‌شود. پیشگاهی فر و امیدی (۱۳۸۸)، در رساله‌ای با عنوان ارتباط بین پراکندگی اقوام ایرانی و امنیت مرزها به این نتیجه دست یافتند که سکونت پنج قومیت ایرانی در مناطق مرزی و هم‌جوار با کشورهای هم‌زبان خود، زمینه مناسبی را برای وقوع بحران‌های قومی در نقاط مرزی به وجود می‌آورد. فرجی و رومینا (۱۳۸۹)، در پژوهشی با عنوان تنوع قومی و پایداری امنیت ملی در ایران به این نتیجه رسیدند که تنوع قومی در ایران به علت ساخت اکولوژیکی این گروه‌ها و تداوم آن در ساختار ملت ایران نه تنها سبب تضعیف امنیت ملی نشده، بلکه قوام‌بخش و تداوم‌دهنده مفهوم کشور بوده است. احمدی پور و همکاران (۱۳۹۰)، در مقاله‌ای، تبیین عوامل ناامنی در جنوب شرق ایران را مورد بررسی قرار دادند و دریافتند که عوامل داخلی و خارجی هر کدام به سهم خود در ایجاد ناامنی جنوب شرق ایران (سیستان و بلوچستان) مؤثر می‌باشند؛ منتهی سهم عوامل خارجی بیش از عوامل داخلی می‌باشد. حیدری نژاد و سلطانی (۱۳۹۱)، در تحقیقی با عنوان بررسی میزان نقش قوم بلوچ در امنیت مرزهای جنوب شرقی ایران، دریافتند که بین اشتغال و معیشت، مشارکت سیاسی و اجتماعی، اقتصادی و دوری از مرکز در بین قوم بلوچ و ایجاد امنیت در مرز ایران و پاکستان رابطه معناداری وجود دارد. آرمند و پی سوره (۱۳۹۵)، در پژوهشی با عنوان بررسی تعامل و همبستگی اقوام ایرانی در گفتمان اتحاد ملی به بررسی و تبیین همبستگی اقوام ایرانی در گفتمان اتحاد ملی می‌پردازند؛ چرا که انسجام ملی برای پایدار ماندن اجتماع یک نیاز و ضرورت اساسی است که همواره باید مورد توجه جدی قرار گیرد. امیر احمدی و اصغری (۱۳۹۶)، در تحقیقی تحت عنوان فاصله قومی و عوامل مؤثر بر آن در کشور ایران با تأکید بر استان گلستان، به این نتیجه رسیدند که افراد مورد مطالعه، کمترین فاصله اجتماعی را با قوم فارس و سپس قوم ترکمن دارند و در جمع‌بندی سلسله‌مراتب ترجیحات قومی در بین پاسخگویان به ترتیب اقوام فارس، ترکمن، ترک، بلوچ و سیستانی قرار دارند. فروتن (۱۳۹۹)، در تحقیقی تحت عنوان تمایزات قومی دین‌داری در ایران، به این نتیجه رسید که نگرش دینی در هر شرایطی تا حد زیادی از قومیت متأثر است و تابعی از تعلق قومی است؛ به گونه‌ای که برای شناخت دقیق و جامع الگوها و تعیین‌کننده‌های مرتبط با مناسبات بین قومیت و دین‌داری، بدون تردید باید نگرش دینی به تفکیک گروه‌های قومی بررسی و تبیین شود. جباری و همکاران (۱۴۰۱) در تحقیقی تحت عنوان واکاوی نقش نیروهای خارجی بر گرایش‌های قومی در مناطق آذری‌نشین ایران به این نتیجه رسیدند که پدیده قوم‌گرایی در دهه‌های اخیر با تأثیرات نیروهای خارجی نمایان شده و بازیگران منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای به خصوص رژیم صهیونیستی مسائل قوم‌گرایی را در مناطق آذری‌نشین هدایت می‌کند و با حمایت‌های سیاسی، مالی، رسانه‌ای و اطلاعاتی نخبگان و رسانه‌ها در تحریک اقوام، تلاش می‌کند زمینه‌های آشوب و درگیری داخلی را شکل دهند. سردارنیا و همکاران (۱۴۰۲)، در تحقیق، آسیب سیاسی-امنیتی استان کردستان از منظر نهادگرایی جدید به این نتیجه رسیدند که نظم دسترسی محدود ایران با تأثیرگذاری منفی بر شاخص‌های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی موجب آسیب‌پذیری‌های امنیتی و سیاسی می‌شود و عدم توجه به بهبود و ارتقای این شاخص‌ها می‌تواند سبب چالش‌های امنیتی در این استان شود.

پلوس (۲۰۰۵) در مقاله‌ای تحت عنوان ساخت قومیت جهانی شده، معتقد است، جهانی‌شدن، هویت قومی را انعطاف‌پذیر می‌کند؛ زیرا این فرآیند نظرات مردم درباره خودشان را تغییر می‌دهد. این مسئله یعنی ساخت قومیت، یک استراتژی برای به دست آوردن سرمایه فرهنگی است که افراد از این سرمایه برای کسب دسترسی به منابع، از آن استفاده می‌کنند؛ بنابراین افراد اقلیت دسترسی کمتری برای دستیابی به منابع دارند. دیکس و همکاران (۲۰۱۱) در تحقیقی انسجام اجتماعی را در ۴۸ کشور اروپایی مورد مقایسه قرار دادند. آن‌ها انسجام اجتماعی را به لحاظ سیاسی، فرهنگی و اجتماعی بررسی و برای محاسبه کمی آن، از ترکیب شاخص‌های اعتماد به نهادهای سیاسی-دولتی، درجه وحدت، شاخص مشارکت اجتماعی و فرهنگی استفاده کرده‌اند. نتایج پژوهش نشان داده که کشورهای اروپای شمالی بیشترین و ترکیه و شوروی سابق کمترین میزان انسجام اجتماعی را دارند. ماکراس (۲۰۱۷) در مقاله، تعارض قومی و اعتراض در تبت و شینجیانگ، اختلافات بوداییان تبت و حکومت چین را مطالعه کرده است. وی به این نتیجه رسید که پیش از تأسیس جمهوری خلق چین، اقلیت‌های قومی در سراسر کشور پراکنده و به‌طور سنتی در مناطق مرزی مهم استراتژیک که از نظر منابع طبیعی بسیار غنی هستند، سکونت داشته‌اند دولت‌های چین در دوره‌های مختلف، رویکردها و سیاست‌های متفاوتی در رابطه با امور قومی خود داشتند. پس از سال ۱۹۴۹، حزب کمونیست چین نیز باید با این مسئله برخورد می‌کرد که چگونه مردم و سرزمین‌های امپراتوری ناهمگون چین را به یک دولت ملی متحد تبدیل کند از نظر تاریخی روابط بین اکثریت هان و اقلیت‌ها به‌ندرت آسان بوده است. استادولسکا (۲۰۱۸) در تحقیقی تحت عنوان نژاد، قومیت، مهاجرت و فراغت، به بررسی ارتباط متقابل سه متغیر نژاد، قومیت و مهاجرت با فراغت و گذران آن می‌پردازد و به این نتیجه رسید که ما در جامعه فوق‌العاده پیچیده زندگی می‌کنیم که نیروهای فرهنگی، مذهبی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی دائماً در حال تغییر هستند. این وظیفه ماست که این نیروها را شناسایی کنیم. لودویکو و همکاران (۲۰۲۰)، در مقاله، تبعیض و تعارض قومی: تجزیه و تحلیلی دوگانه از گروه‌های غیرسیاسی در جنوب صحرای آفریقا، که روی ۱۵۵ گروه قومی انجام شد، مشخص کردند گروه‌های قومی که تبعیض را تجربه کرده‌اند ظرفیت بالایی برای تعارضات و ناآرامی‌های قومی دارند. فوزی (۲۰۲۲)، در تحقیقی تحت عنوان: تأثیر گروه‌های قومی بر امنیت ملی به این نتیجه رسید که تنوع قومی به‌خودی‌خود بر امنیت ملی تأثیر منفی نمی‌گذارد. تهدیدی که بر امنیت ملی تحمیل می‌کند، نتیجه عوامل متعددی است که با فرصت‌های سیاسی همراه شده است عوامل متعددی از جمله: عوامل سیاسی، تاریخی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، محیطی و روانی که ممکن است گروه‌های قومی را به شورش و تحمیل تهدیدات علیه دولت‌های ملی هر کشور به‌ویژه کشورهای در حال توسعه سوق دهد. اوندیاوندای و باسی ایکن (۲۰۲۳)، در تحقیقی تحت عنوان: قومیت و امنیت ملی و مشارکت سیاسی در نیجریه، به این نتیجه رسیدند که: هر دولتی که می‌خواهد از تضاد قومی اجتناب کند، باید هویت ملی ایجاد کند و مردم را متقاعد کند که این هویت نماینده همه گروه‌های قومی در داخل دولت بدون توجه به تفاوت‌های بین آن‌هاست. همه گروه‌های قومی و فرقه‌ای باید در سطح ملی ادغام شوند و امنیت آن‌ها نباید بر پایه عوامل قومی یا فرقه‌ای ایجاد شوند. با بررسی دقیق پیشینه تحقیق، با توجه به ماهیت موضوع مشخص می‌گردد که بیشتر این پژوهش‌ها یا روی قومیت‌های خاص یا در قالب موضوعات عمومی قومیت‌ها و تأثیر آن بر امنیت

1. Pluss
2. Dicks
3. Mackerras
4. Stodolska
5. Ludovico
6. Fawzi
7. Undiyaundeye & Bassey Eken

و ناامنی کشورها توجه شده است درحالی که به نقش احساس تعلق به سرزمین در تعاملات قومی به عنوان یک عامل تأثیرگذار در سطح ناحیه و منطقه توجه چندانی نشده است؛ چون این عامل تأثیر بالایی در شکل گیری امنیت پایدار در استان و کشور ایفا می کند.

مبانی نظری

امنیت ملی^۱

امنیت و امنیت ملی از جمله مفاهیمی هستند که پس از پیدایش دولت های ملی رایج شده اند (محسنی و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۱۲). امنیت ملی یعنی مصون نگه داشتن ارزش های حیاتی یک ملت در برابر تهدیدات بالقوه و بالفعلی است که می تواند خاستگاه داخلی یا خارجی داشته باشند (بختیاری و صالح نیا، ۱۳۹۷: ۲۶۱). بوزان (۱۹۴۸) امنیت را حفاظت در مقابل خطر (امنیت عینی)، احساس ایمنی (امنیت ذهنی) و رهایی از تردید (اعتماد به دریافت های شخصی) تعریف می کند. چارلز میر (۱۹۹۰)، معتقد است؛ امنیت ملی عبارت از ظرفیت تنظیم امور داخلی و انجام ضروری و مورد علاقه در خارج از کشور. بنابراین امنیت اصلی ترین وظیفه دولت به خصوص در کشورهای است که دارای تعدد قومی می باشند. این واژه دارای مفهومی پیچیده، متعارض و شدیداً متکی بر رویکردها و نظریه های که ناظران و پژوهشگران از آن ها استفاده می کنند؛ می باشد. طرفداران مکتب کپنهاک معتقد هستند که انسجام فکری در رابطه با امنیت را نه با محدود کردن امنیت به بخش نظامی، بلکه با بررسی منطقی خود امنیت باید به دست آورد این مکتب امنیت را در سطوح امنیت (فردی، اجتماعی، ملی و منطقه ای و بین المللی) تقسیم می نماید؛ اما اعلام می دارد که مرکز ثقل مطالعات امنیتی، مطالعه امنیت ملی می باشد (آذرشب، ۱۳۹۶: ۱۳۲). باری بوزان از این مکتب، معتقد است که تحلیل امنیت در سه سطح جهانی، منطقه ای و داخلی می تواند صورت گیرد که در سطح داخلی، شرایط سیاست ها و عملکرد داخلی حکومت و تأثیر آن بر امنیت بیشتر مدنظر است (Rashid, 2009). وی همچنان معتقد است برخلاف کشورهای توسعه یافته که تهدیدات امنیت ملی آن ها عمدتاً ریشه خارجی دارد، در کشورهای در حال توسعه، پدیده هایی مانند فقر، محرومیت، مسائل قومی، تجزیه طلبی، مسائل سیاسی، اختلافات فرهنگی یا نظامی به عنوان مؤلفه های اساسی امنیت ملی قلمداد می شوند (حشمتی جدید و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۵۱). از دیدگاه واقع گرایی، تحلیل ها باید حول این مسئله باشد که دولت ها چگونه مشکل ناامنی را حل کنند و چگونه می توان روش سنتی آنان را بکار بگیرند. تریف تری^۲ امنیت را از مفاهیم اصلی واقع گرایی می داند و معتقد است، هر چیزی می تواند بر امنیت اثر بگذارد ولی امنیت درباره همه چیز نیست بررسی و اعمال امنیت حول تهدید و کاربرد عملی زور و این مسئله دور میزند که دولت چگونه می تواند این منبع ناامنی را مهار کند (عسکری حصین و همکاران، ۱۳۹۶: ۸۷). بررسی امنیت از منظر فرا ساختارگرایان مستلزم توجه به ابعاد هستی شناختی و معرفت شناختی می باشد (مشیری زاده، ۱۳۹۲: ۲۵۲). این نظریه پردازان امنیت را امری اجتماعی و زبانی می دانند که در درون هر گفتمان با توجه به ابعاد تاریخی و مکانی ساخته می شود و نمی توان برای امنیت معنای ذاتی، فرا زمانی و فرا مکانی در نظر گرفت. ویور^۵ از همین مکتب، امنیت را عمل گفتاری می داند و معتقد است، نامیدن یک موضوع یا مسئله یا عنوان امنیت، آن را به موضوعی فوق العاده تبدیل و وارد حوزه ای خاص می کند که اگر ما در برابر آن واکنش نشان ندهیم، تداوم می یابد و

1. Nation security
2. Buzan
3. Charles, Maier
4. Treef Terry
5. Weaver

موجودیت‌مان را به خطر خواهد انداخت (عبداله خانی، ۱۳۸۹: ۱۸۴). از دیدگاه مکتب پوزیتیویسم، پدیده‌های امنیتی بر پایه‌های مادی استوار بوده و نیاز به تفاسیر مادی دارند و امنیت را عینی و قابل کشف و با روش‌های عقلانی و با تجربه قابل تفسیر و تبیین می‌پندارند. اسموک و هارمن از این مکتب معتقدند که اگر مردم بیشتری به امکان وجود صلح واقعی معتقد باشند احتمال برقراری صلح خودبه‌خود بیشتر خواهد شد، زیرا در نظر آن‌ها اعتقادات و ساختارهای اجتماعی به مراتب مهم‌تر از مسائل ژئوپلیتیک هستند (ربیعی، ۱۳۸۴: ۸۷).

قومیت ۲

فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و پایان جنگ سرد، علاقه فزاینده‌ای را برای محققان به مطالعه رابطه بین گروه‌های قومی و امنیت ملی ایجاد کرد، زیرا جهان پس از سال ۱۹۹۰ شاهد انبوهی از درگیری‌های قومی خشونت‌آمیز در بسیاری از نقاط جهان بود (Undiyaundeye & Basake, 2022). از نظر آنتونی اسمیت، قوم عبارت از یک جمعیت انسانی مشخص با یک افسانه، اجداد مشترک، خاطرات مشترک، عناصر فرهنگی، پیوند با یک سرزمین تاریخی یا وطن و میزانی از حس منافع و مسئولیت که عناصر محوری هویت، اعتقاد، آگاهی و فرهنگ مشترک را دارا است (غلامرضایی، ۱۴۰۰: ۳۸). قومیت زمانی اهمیت می‌یابد که تعلق به گروهی مشخص، باعث تغییر در امنیت، شأن، رفاه اقتصادی یا دسترسی به قدرت آن گروه شده و اعضای گروه نسبت به اعضای گروه‌های دیگر دچار محرومیت شوند (Gurr, 1993: 48). مایک هکتر، بنیان چالش‌ها و تعارض قومی را در تبعیض و نابرابری و توزیع نادرست و ناهمگون منابع، میان مناطق مختلف یک کشور، که دارای قومیت‌های مختلف با فرهنگی متفاوت است، می‌داند (صالحی و همکاران، ۱۳۹۹: ۳۹۵). بنابراین قومیت هویتی است که می‌تواند بر احساس تعلق فرد تأثیر بگذارد و رفتار او را در جامعه سیاسی مدیریت کند. برای شناخت هر چه بهتر قومیت، نظریه‌های زیر ارائه شد.

جدول ۱. نتایج رویکردهای متفاوت درباره قومیت

رویکردها	نتایج رویکردهای متفاوت درباره قومیت
اصل‌گرایان	قومیت را ناشی از پیوندها و احساس‌های اصیل و حتی ذاتی و طبیعی می‌دانند که فراتر از مقاطع زمانی قرار می‌گیرد که همواره وجود داشته است بر این اساس گروه‌های قومی، طبیعی قلمداد شده و عواطف قومی واقعی جلوه می‌کنند (جنکینز، ۱۳۸۱: ۱۷۱).
رویکرد ابزارگرایی	در این رویکرد، قومیت یک مفهوم ذاتی و طبیعی و حتی لزوماً یک نوع اشتراک در باورهای ذهنی درازمدت به حساب نمی‌آید؛ بلکه نوعی ابزاری است که توسط قدرت‌های سیاسی برای دستیابی به هدف‌های سیاسی و اقتصادی مورد استفاده قرار می‌گیرد (برتون، ۱۳۸۰: ۲۳۶).
ساختارگرایی	ساختارگرایان، قومیت را امری تصادفی و تغییرپذیر می‌دانند که علاوه بر شکل‌گیری آن در فرایند تاریخ، به وسیله ساختارهای سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی، استمرار و انعطاف می‌پذیرد (مقصودی، ۱۳۸۰: ۲۱).
تکثرگرایی	این رویکرد، سازمان‌دهی پیکر سیاسی یک کشور را به نحوی مطلوب می‌داند که در آن هر خانواده فکری- عقیدتی، هم امکان و وسایل حراست از ارزش‌های خاص خود را دارا باشد، و هم آن‌که به احقاق حقوق خود نائل آید و زمینه لازم جهت مشارکت فعالانه در صحنه‌های سیاسی را به دست آورد (نقدی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۳۷).

1. Smoke and Harman
2. Ethnic
3. Anthony Smith
4. Michael Hacker

بنیان نظری این تحقیق بر رویکرد تکثرگرایی^۱ قومی بنا شده است. این مفهوم توسط جی. اس. فرنیوال^۲ جهت نشان دادن جوامع چندگانه از جوامع برمه و برزیل به کار گرفته شد (صالحی امیری، ۱۳۸۵: ۶۱). کثرت‌گرایی گروه‌های قومی در جوامع چند قومیتی به دو شکل (کثرت‌گرایی مساوات طلبانه و غیر مساوات طلبانه) دیده می‌شود. در یک جامعه چند قومیتی که توسط اصول تکثرگرایی مساوات طلبانه هدایت می‌شود، گروه‌های قومی تبدیل به گروه‌های ذینفع سیاسی می‌شوند که بر سر منافع اجتماعی با یکدیگر رقابت می‌کنند. از لحاظ نظری نیز این تفاوت‌های رقابت برانگیز در متن مجموعه‌ای از ضوابط سیاسی که مورد قبول همگان است، قرار دارد و از این رو شکاف‌ها و تفاوت‌های جدی بین گروه‌ها را کاهش می‌دهد. بدین صورت که تمام گروه‌ها نسبت به یک نظام سیاسی مشترک و واحد وفادار می‌باشند و در داخل نظام اقتصادی، واحدی مشارکت، می‌جویند و مجموعه یکسانی از ارزش‌های قومی را ادراک می‌کنند (Petersen, 1980: 57). تفاوت‌های فرهنگی ساختاری موجود بین این گروه‌ها توسط دولت صیانت می‌شود. شکل دیگر سیاست تکثرگرا، تکثرگرایی غیر مساوات طلبانه است. سیاست تکثرگرای نابرابر عمدتاً در کشورهایی دنبال می‌شود که ایدئولوژی (که مبنای فلسفی تکثرگرایی نابرابر را تشکیل می‌دهد) میان گروه‌های قومی و نژادی تفاوتی، ذاتی وجود دارد و لذا گروه‌هایی که بر اساس این ایدئولوژی برتر شمرده می‌شوند؛ بر دیگر گروه‌ها حق تسلط پیدا می‌کنند؛ در واقع، نابرابری و عدم تساوی در بین گروه‌های قومی به رسمیت شناخته می‌شود و از این جهت سیاست تکثرگرایی نابرابر سبب تقویت نابرابری در توزیع قدرت و مزایای اجتماعی در بین اقوام و تفکیک و تمایز آن‌ها از جهت ساختاری می‌شود. هر چند سیستم‌های تکثرگرایی نابرابر امروزه به صورت افراطی وجود ندارد و با از میان رفتن نظام آپارتاید در آفریقای جنوبی، اهمیت خود را از دست داد (رنجبر و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۲۶). تحقق رویکردی کثرت‌گرایی قومی در جامعه، متضمن پذیرش نوعی بی‌طرفی از جانب قدرت حاکم و مشارکت نهادها و گروه‌های موجود در جهت اعتدالی مصالح عمومی است به عبارتی در جامعه کثرت‌گرا، تمامی گروه‌های فرهنگی، سیاسی و فکری پذیرفته شده و از طریق مشارکت و همزیستی، در عین حفظ ویژگی‌های خود، به یک نظام اجتماعی و سیاسی واحد، ملحق شده‌اند؛ بنابراین ضروری است، مطالعه بررسی احساس تعلق به سرزمین در تعاملات بین قومی در چارچوب امنیت در سطح کلان (ناحیه‌ای و ملی) مورد بررسی قرار گیرد.

روش پژوهش

روش تحقیق حاضر از لحاظ ماهیت توصیفی-تحلیلی و از لحاظ هدف کاربردی و با رویکرد اثبات‌گرایی است. گردآوری داده‌ها و اطلاعات با ابزار پرسشنامه و مشاهدات میدانی انجام گرفت. تعداد جامعه آماری (۱۰۹۳۲۵۹) نفر که شامل تمام اقوام استان و حجم نمونه بر اساس جدول مورگان ۳۸۴ نفر می‌باشند که بر اساس شیوه تصادفی انتخاب شدند. در این تحقیق برای سنجش اعتبار یا روایی پرسشنامه از نظرات ۲۰ نفر کارشناس و صاحب‌نظر در حوزه جغرافیای سیاسی، و برای سنجش میزان پایایی سوالات پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ که میزان آن برابر با (۰/۸۶۹) استفاده شد. برای تحلیل احساس تعلق به سرزمین در بین اقوام مختلف در گام اول، برای نشان دادن نرمال و غیر نرمال بودن متغیر، از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف و شاپیرو ویلک استفاده شد. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از این آزمون، سطح معناداری محاسبه شده برای تمامی گویه‌ها کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد؛ بنابراین هیچ‌یک از گویه‌ها، از توزیع نرمال برخوردار نیست؛ در نتیجه، برای تحلیل این گویه‌ها از آزمون‌های ناپارامتریک استفاده شد در ادامه برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از

1. Pluralism

2. Furnival. G.S

آزمون کندال و کروسکال وایس در محیط نرم افزار spss استفاده شد.

جدول ۲. شاخص‌های تعیین کننده و گویه‌های به کاررفته در پژوهش

منابع	گویه ها	شاخص‌ها	بعد
فرجی و رومینا (۱۳۸۹) استادولسکال (۲۰۱۸)	تعلق به نمادها، هنجارها تمایل به مهاجرت	اجتماعی	ملاحظات بومی
سردارنیا و همکاران (۱۴۰۲)	افتخار به ارزش‌های جامعه افتخار به کشور		
اوندیوندای (۲۰۲۳) جباری و همکاران (۱۴۰۱) پیشگاهی فرد و امید (۱۳۸۸)	دفاع از مهین و ارزش‌ها حس علاقه‌مندی به کشور تقویت روابط قومی عضو گروه‌ها و تشکلات سیاسی	سیاسی	
نساج (۱۳۸۷)	افتخار به زبان فارسی افتخار به اسامی ایرانی احترام به آداب و رسوم اقوام	فرهنگی	

محدوده مورد مطالعه

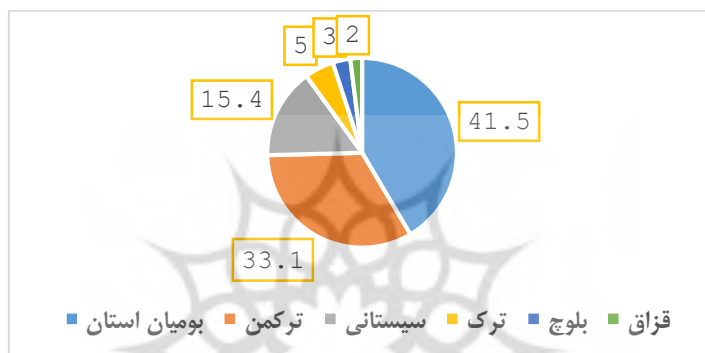
استان گلستان در قسمت شمالی کشور، بین عرض جغرافیایی ۳۶ درجه و ۳۰ دقیقه تا ۳۸ درجه و ۸ دقیقه شمالی و طول جغرافیایی ۵۳ درجه و ۵۷ دقیقه تا ۵۶ درجه و ۲۲ دقیقه شرقی از نصف‌النهار گرینویچ واقع شده است (صحنه و معماری، ۱۸، ۱۳۹۶). این استان از شمال به جمهوری ترکمنستان، از غرب به استان مازندران و دریای خزر، از جنوب به استان سمنان و از شرق به استان خراسان شمالی محدود می‌شود. مساحت ۲۲۰۲۲ کیلومترمربع و حدود ۱/۳۳ درصد کل مساحت کشور را به خود اختصاص داده است (برزگر و همکاران، ۱۳۹۸، ۴۴۱).

الگوی استقرار فضایی - مکانی گروه‌های قومی در استان گلستان نشان می‌دهد که اقوام فارس، ترکمن، سیستانی، بلوچ، کرد، ترک و قزاق در این استان زندگی می‌کنند. فارسی‌زبان‌ها بیشتر در مرکز، جنوب و در روستاهای نیمه غربی استان سکونت دارند. ترکمن‌ها در بخش شرقی، مرکزی، شمالی و همچنین در مرکز استان سکونت و از لحاظ مذهب اهل تسنن هستند و به زبان ترکمنی تکلم می‌کنند ۶۱ درصد از جمعیت استان را اهل تشیع و ۳۹ درصد را اهل تسنن تشکیل می‌دهند. مسیحیان، بهاییان و صوفیان گنابادی از اقلیت‌های کوچک مذهبی استان هستند. اهل تشیع را گروه‌های پارسی، ترک و ... و اهل تسنن را نیز گروه‌های ترکمن و بلوچ تشکیل می‌دهند.

برآوردهای جمعیت در سال ۱۳۹۰ در استان گلستان نشان می‌دهد که بیش از (۵۸/۵) درصد جمعیت یعنی معادل (۱۰۹۳۲۵۹) نفر را اقوام مختلف (ترکمن، ترک، بلوچ، قزاق و سیستانی) تشکیل می‌دهند؛ که قوم ترکمن با (۳۳/۱) درصد جمعیت استان، که تراکم جمعیتی آن‌ها عمدتاً شهرهای مرزی (گمیشان، آق‌قلا، بندر ترکمن، گنبدکاووس، کلاله و مینودشت) و درصد کمی هم در گرگان، علی‌آباد و بندر گز زندگی می‌کنند. قوم ترک‌ها (۵ درصد) که در شهرهای (رامیان، گنبد و گالیکش) و قوم بلوچ‌ها (۳ درصد) که بیشتر در شرق استان در شهرهای (گنبدکاووس، علی‌آباد و کلاله) و قوم قزاق‌ها (۲ درصد) که در شهرهای (بندر ترکمن، گرگان و گنبد) ساکن و قوم سیستانی (۱۵/۴ درصد) که بعد از بومیان منطقه و ترکمن‌ها از نظر تعداد، سومین گروه جمعیتی و تعداد آن‌ها از غرب به شرق استان افزایشی و بیشتر در شهرهای (گنبدکاووس، علی‌آباد، مینودشت، بندر ترکمن و بندرگز) مستقر هستند (شادمهر، ۱۳۹۰، ۳۴) با این حال در بین اقوام، اکثریت جمعیت این استان قوم ترکمن هستند.

شکل ۲. پراکندگی اقوام در نواحی مختلف استان گلستان

شکل ۲. درصد جمعیت اقوام مختلف در استان گلستان

جدول ۳. پراکندگی جغرافیایی اقوام در شهرهای استان گلستان

قومیت	شهر محل سکونت	جمعیت شهر	درصد فراوانی قومیت از کل جمعیت شهر
قوم ترکمن	گمیشان	۱۹۱۹۱	۱۰۰
قوم ترکمن	آق قلا	۳۵۱۱۶	۹۸
قوم ترکمن	بندر ترکمن	۵۳۹۷۰	۸۵
قوم ترکمن	گنبد	۱۵۱۹۱۰	۷۷
قوم ترکمن	کالاله	۳۶۱۷۶	۵۵
قوم ترکمن	مینودشت	۳۰۰۸۵	۴۰
قوم سیستانی پاریسی	گرگان و نواحی شرقی استان		۱۵
قوم ترک	رامیان، گنبد، گالیکش		۵
قوم بلوچ	مینودشت، آزادشهر		۴/۳
قوم قزاق	گرگان، بندر ترکمن		۲

منبع: وبگاه موسسه فرهنگی میرداماد (۱۳۹۵)

یافته‌ها

نتایج حاصل از یافته‌های توصیفی بر اساس جدول (۴)، نشان می‌دهد؛ حدود ۷۳/۸ درصد پاسخگویان مرد و نزدیک به ۲۶/۲ درصد زن، از لحاظ سواد بیش از ۲۶/۲ درصد لیسانس و بالاتر و ۷۳/۸ درصد زیر لیسانس، از لحاظ گروه سنی حدود ۵۰ درصد زیر ۴۰ سال و بقیه بالای ۴۰ سال، از لحاظ شغلی حدود ۲۷/۸۴ درصد از طریق کارمندی مابقی درآمد غیر کارمندی دارند از لحاظ قومیتی حدود ۸۳/۰۷ درصد پاسخگویان ترکمن و سیستانی و مابقی از قومیت‌های دیگر

استان هستند.

جدول ۴. توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب متغیرهای اساسی تحقیق

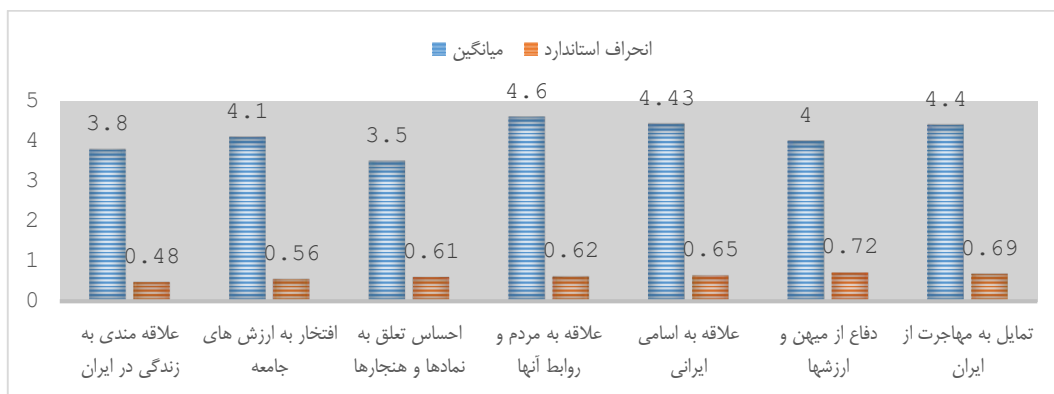
نام متغیر	فراوانی	درصد	نام متغیر	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۲۸۴	ترکمن	۲۲۰	۵۷/۲۹
	زن	۱۰۰	سیستانی	۹۹	۲۵/۷۸
تحصیلات	زیر دیپلم	۹۹	بلوچ	۲۶	۶/۷۳
	دیپلم و فوق دیپلم	۱۸۵	فارس	۱۸	۴/۶۴
	لیسانس	۹۲	ترک	۱۴	۳/۶۴
	بالتر از لیسانس	۸	قزاق	۷	۱/۸۲
گروه سنی	۳۰ تا ۳۹	۶۲	گروه شغلی	کشاورزی و دامپروری	۱۶۱
	۴۰ تا ۴۹	۱۲۸		کارمند	۱۰۷
	۵۰ تا ۵۹	۹۴		شغل آزاد	۵۷
	۶۰ تا ۶۹	۷۵		بیکار، خاندان، درآمد بدون کار	۵۹
	۶۰ سال به بالا	۲۵			

ارزیابی مؤلفه‌های احساس تعلق به سرزمین

در جهت دستیابی به اهداف تحقیق در پژوهش حاضر ۷ مؤلفه برای بررسی میزان علاقه‌مندی و احساس تعلق به سرزمین در بین اقوام استان گلستان به‌عنوان گویه‌های مطرح و مورد مطالعه قرار گرفت. ارزیابی این مؤلفه‌ها نشان می‌دهد که میانگین کل همه مؤلفه‌ها ۴/۰۱ می‌باشد این میانگین نشان می‌دهد که تعامل میان قومی در بین اقوام مختلف در استان بسیار بالاست از طرفی همه مؤلفه‌ها دارای میانگینی بالاتر از (۳) می‌باشند که این امر موجب تقویت و ثبت همبستگی گروهی می‌شود در میان همه گویه‌های مطرح‌شده، گویه احساس تعلق به نمادها، هنجارها و موقعیت فعلی با میانگین (۳/۵) و انحراف معیار (۰/۶۱) و گویه علاقه به اسامی ایرانی و افتخار به زبان فارسی با میانگین (۴/۴۳) و انحراف معیار (۰/۶۵) به ترتیب کمترین و بیشترین علاقه‌مندی را در افزایش تعاملات میان قومی نشان می‌دهد.

جدول ۵. ارزیابی مؤلفه‌های احساس تعلق به سرزمین در بین اقوام استان گلستان

انحراف استاندارد	میانگین	کاملاً مخالفم		مخالقم		تا حدودی موافقم		موافقم		کاملاً موافقم		
		۱	۲	۳	۴	۱	۲	۳	۴	۱	۲	
۰/۴۸	۳/۸۰	۰/۷۹	۳	۶/۷۷	۲۶	۶۲/۵	۲۴۰	۲۶/۸۲	۱۰۳	۳/۱۲	۱۲	حس علاقه‌مندی به ایران و زندگی در آن
۰/۵۶	۴/۱	۰/۵۲	۲	۰/۵۲	۲	۷/۸۱	۳۰	۷۰/۳۱	۲۷۰	۲۰/۸۳	۸۰	افتخار به ایران و ارزش‌های جامعه
۰/۶۱	۳/۵	۲/۳۶	۹	۲/۸۶	۱۱	۴۶/۸۷	۱۸۰	۴۱/۶۶	۱۶۰	۶/۲۵	۲۴	احساس تعلق به نمادها، هنجارها و موقعیت فعلی
۰/۶۲	۴/۶	۱/۰۴	۴	۲/۶	۱۰	۲۲/۳۹	۸۶	۴۷/۹۱	۱۸۴	۲۶/۰۴	۱۰۰	علاقه به مردم و نوع روابط آن‌ها
۰/۶۵	۴/۴۳	۰/۵۲	۲	۱/۰۴	۴	۷/۵۵	۲۹	۳۲/۲۹	۱۲۴	۵۸/۵۹	۲۲۵	علاقه به اسامی ایرانی و افتخار به زبان فارسی
۰/۷۲	۴	۱/۰۴	۴	۲/۶۰	۱۰	۲۲/۳۹	۸۶	۴۷/۹۱	۱۸۴	۲۶/۰۴	۱۰۰	دفاع از مهین و ارزش‌ها و شرکت در فعالیت‌های سیاسی
۰/۶۹	۴/۴۰	۰/۵۲	۲	۱/۰۴	۴	۴/۶۴	۱۸	۳۱/۲۵	۱۲۰	۶۲/۵	۲۴۰	تمایل به مهاجرت عاملی جهت تضعیف روابط قومی

شکل ۳. مقایسه میانگین و انحراف استاندارد مؤلفه‌های احساس تعلق به سرزمین در بین اقوام استان گلستان

مقایسه اقوام از منظر احساس تعلق به سرزمین

در گام اول، برای سنجش احساس تعلق به سرزمین در بین اقوام (ترکمن، ترک، بلوچ، سیستانی و قزاق) و همچنین درجه‌بندی این تعلق از نظر اقوام مختلف در استان گلستان از آزمون ضریب کندال استفاده شد. ضریب کندال یک آزمون ناپارامتریک است که برای تعیین میزان هماهنگی، در مورد یک موضوع، استفاده می‌شود و مقدار آن بین ۰ و ۱ می‌باشد. اگر ضریب کندال صفر باشد یعنی عدم توافق کامل و اگر یک باشد یعنی توافق کامل بین مجموعه وجود دارد. با توجه به نتایج جدول ۶، چون مقدار سطح معناداری به‌دست‌آمده کمتر از ۰/۰۵ است، می‌توان نتیجه گرفت که تفاوت معناداری در بین اقوام مختلف وجود دارد. برای پی بردن به این تفاوت معنادار از ضریب کندال استفاده شد. مقادیر ضریب کندال از نظر اقوام در بین قومیت‌های مختلف، نشان می‌دهد که قومیت ترکمن با آمار آزمون ۱۹۵/۱۹۶ و ضریب کندال (۰/۸۷۰) قوی‌ترین احساس تعلق سرزمینی را در بین اقوام استان دارد و بعد از آن اقوام (سیستانی، قزاق، ترک) به ترتیب با آماره‌های کندال (۰/۸۳۰، ۰/۷۲۵، ۰/۷۲۰) روند قوی و قوم بلوچ با آماره کندال (۰/۶۹۰) دارای روند متوسط می‌باشد.

جدول ۶. نتایج احساس تعلق سرزمین در تعاملات بین قومی استان گلستان با استفاده از آزمون کندال

نام اقوام	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معناداری	مقدار کندال	تفسیر مقادیر کندال
ترکمن	۱۹۵/۱۹۶		۰/۰۲	۰/۸۷۰	قوی
سیستانی	۷۵/۹۴۲		۰/۰۰	۰/۸۳۰	قوی
بلوچ	۴۸/۸۳۹	۳۸۳	۰/۰۱	۰/۶۹۰	متوسط
ترک	۳۱/۴۹۴		۰/۰۰	۰/۷۲۰	قوی
قزاق	۲۱/۳۶۹		۰/۰۰	۰/۷۲۵	قوی

در گام دوم، جهت بررسی احساس تعلق به سرزمین و همچنین رتبه‌بندی آن‌ها از نگاه اقوام مختلف، از آزمون کروسکال والیس استفاده شد. کروسکال والیس یک آزمون ناپارامتریک مبتنی بر رتبه‌ای است که می‌تواند برای تعیین تفاوت‌های آماری معنادار بین دو یا چند گروه از یک متغیر مستقل، بر یک متغیر وابسته پیوسته یا ترتیبی استفاده شود. با توجه به نتایج آزمون چون میزان سطح معناداری به‌دست‌آمده کمتر از ۰/۰۵ است، می‌توان نتیجه گرفت که احساس تعلق به سرزمین در بین اقوام مختلف، متفاوت است (جدول ۷) نتایج این آزمون نشان می‌دهد که قومیت ترکمن در زمینه احساس تعلق به سرزمین با میانگین رتبه‌ای ۱۹۳/۹۵ دارای بالاترین رتبه و قومیت‌های (سیستانی، قزاق، ترک و بلوچ) به ترتیب با میانگین رتبه‌ای (۱۷۴/۸۰، ۱۱۴/۷۵، ۹۸/۱۳، ۶۷/۴۱) در رتبه بعدی قرار دارند.

جدول ۷. نتایج احساس تعلق سرزمین در تعاملات بین قومی استان گلستان با استفاده از آزمون کروسکال والیس

نام اقوام	آماره آزمون	میانگین رتبه‌ای	درجه آزادی	آماره آزمون	سطح معناداری
ترکمن	۱۹۳/۹۵	۱			
سیستانی	۱۷۴/۸۰	۲			
بلوچ	۶۷/۴۱	۵	۴	۱۱/۵۱۷	۰/۰۰
ترک	۹۸/۱۳	۴			
قزاق	۱۱۴/۷۵	۳			

بحث

اهمیت مسئله قومیت در جوامع با تنوع نژادی و فرهنگی به حدی است که می‌تواند امنیت ملی جوامع را تهدید و یا تضمین نماید. با توجه به این که دولت‌ها به منظور ادامه حاکمیت خود به دنبال امنیت ملی هستند، موفقیت آن‌ها تا حد زیادی بستگی به نحوه ایجاد انسجام و تعامل اجتماعی در قومیت‌ها دارد. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد، استان گلستان به دلیل داشتن تنوع قومیتی، از موقعیت ویژه‌ای در شمال شرق کشور برخوردار است. سابقه قومیت ترکمن در تعاملات بین قومی و امنیت ملی نشان می‌دهد که این قومیت از یک طرف، همواره در متن بحران‌های فعال با دولت‌های مرکزی مانند؛ همکاری با مخالفان مشروطه ایرانی به منظور سرکوب مشروطه خواهان، ایجاد شورای ده نفر در سال ۱۳۰۳ و فعالیت آشکار در معارضه با دولت مرکزی و ظهور جنبش موسوم به ترکمن، که باعث خلق بحران‌های قومی به‌ویژه در شهر گنبدکاووس در سال ۱۳۵۸، قرار داشت و از طرف دیگر با ایجاد اتحاد بین طوایف ترکمن همواره با بومیان و قومیت‌های منطقه دارای اختلاف و درگیر بودند. هرچند وقوع منازعات قومی در ترکمن صحرا پس از پیروزی انقلاب اسلامی از مهم‌ترین چالش نظام جمهوری اسلامی در دهه اول بوده است؛ اما در حال حاضر با کاهش تبعیض علیه این قوم و وجود دولت مرکزی قوی، قومیت ترکمن دارای بالاترین حس ناسیونالیستی، ملی‌گرایی و تعاملات بین قومی را در استان دارد. قومیت سیستانی در فاصله سال‌های ۱۳۳۰ تا ۱۳۵۰ به علت خشک شدن آب منطقه و تغییر مسیر رودخانه هیرمند رود توسط کشور افغانستان، به استان گلستان مهاجرت کردند و در حال حاضر پس از بومیان منطقه و ترکمن‌ها، از نظر تعداد، سومین گروه جمعیتی استان محسوب می‌شوند. سیستانی‌ها دارای تعلقات دینی عمدتاً شیعه هستند این امر موجب کاهش فعالیت قومی نسبت به امنیت ملی شد به طوری که می‌توان سیاست همسویی این قوم با دولت مرکزی را شاهد بود. قومیت قزاق حدود ۸۰ سال پیش به علت نزاع و درگیری‌هایی که بین اقوام مختلف در آسیای مرکزی وجود داشت، به استان گلستان مهاجرت کردند. این قوم به خاطر حفظ اصالت‌های قومی و نژادی، دارای جامعه بسته‌ای هستند و با غیر قوم خود از نظر فرهنگی و اجتماعی به‌سختی ارتباط برقرار می‌کنند و به علت داشتن جمعیت کم، تا به امروز مشکل امنیتی در استان ایجاد نکردند. پس از سرکوب فتنه آذربایجان و چرخش سیاست شوروی سابق تعداد از ترک‌های آذربایجان به استان گلستان نقل مکان کردند این قومیت همانند سیستانی‌ها دارای تعلقات دینی عمدتاً شیعه هستند و حس ناسیونالیستی بالایی نسبت به ایران دارند. قوم بلوچ هم مانند قوم سیستانی به علت خشک شدن آب منطقه و تغییر مسیر رودخانه هیرمند رود، به استان گلستان مهاجرت کردند. تعاملات بین قومی و گرایش به مرکز این قوم نسبت به اقوام دیگر استان، به علت شکاف‌های مذهبی (اکثراً سنی مذهب هستند) و شکاف نابرابری‌های اقتصادی، بسیار کمتر است؛ که این عوامل می‌تواند انباشت تهدید را به دنبال داشته باشد. مطالعه کلی اقوام استان گلستان نشان می‌دهد که، تعلق به دولت مرکزی تنها زمانی اتفاق می‌افتد که قومیت‌ها احساس کنند دولت یک سیاست فراگیر را اتخاذ کرده و هیچ تبعیض علیه هیچ گروه قومی وجود ندارد. بنابراین با یک دید همه‌جانبه‌نگری و پرهیز از بخشی‌نگری، مشارکت دادن

گروه‌های قومی در قدرت و بخش‌های سیاسی اجتماعی و فرهنگی می‌توان تعاملات میان قومی را تقویت و در نتیجه برقراری امنیت در کشور را تضمین نمود.

نتیجه‌گیری

نتایج یافته‌های حاصل از مطالعه میدانی مبنی بر داده‌های پرسشنامه‌ای در منطقه نشان می‌دهد؛ علیرغم اینکه استان گلستان به دلیل تنوع قومی از موقعیت ویژه‌ای در کشور برخوردار است اما بین احساس تعلق به سرزمین و تعامل بین قومی رابطه معناداری وجود دارد. این امر نشان می‌دهد که اقوام نسبت به هم، نسبت به جامعه و کشور احساس تعلق خوبی دارند و به دنبال نقش‌آفرینی در زمینه‌های متفاوت اجتماعی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی هستند و سعی می‌کنند در همه امور مشارکت فعال داشته باشند؛ بنابراین آن تفکر سنتی که معتقد است، تکرر اقوام باعث ناامنی در جامعه می‌شود، کم‌رنگ شده، در نتیجه مسئولان سیاسی می‌توانند از این احساس تعلق مثبت، در پیشبرد اهداف کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت، امنیت ملی استفاده کنند و با یک دید همه‌جانبه‌نگر و پرهیز از بخشی‌نگری، مشارکت دادن گروه‌های قومی در قدرت و بخش‌های سیاسی اجتماعی و فرهنگی کشور می‌توان تعاملات میان قومی را تقویت و در نتیجه برقراری امنیت در کشور را تضمین نمود. بدین ترتیب نتایج به‌دست‌آمده؛ در تنوع قومی با تأکید بر امنیت ملی با مطالعات، فرجی و رومینا (۱۳۸۹)، آرمند و پی سوره (۱۳۹۵)، فوزی (۲۰۲۲) و باسی ایکن (۲۰۲۳) همخوانی دارد. در مجموع برای استان گلستان با مختصات ژئوپلیتیک که اقوام مختلف در درون خود جای‌داده است؛ توجه و تمرکز بر شاخص‌های زیر می‌تواند راهکار مطلوبی باشد.

۱) دولتمردان، برنامه‌ریزان و مدیران سیاسی بستر لازم را برای مشارکت نخبگان قومی در بدنه حکومت به‌منظور انسجام و همبستگی قومیت‌ها فراهم آورند تا زمینه مطلوب برای تقویت و گسترش ارتباط و تعامل اجتماعی فراهم شود.

۲) با تصویب سیاست‌های فرهنگی، حقوق مدنی، آداب‌ورسوم، آیین‌ها و ادبیات اقوام موردتوجه قرار گیرد تا از این طریق بتوان ضمن کاهش تعصب‌ها و تنش‌ها، میزان تعاملات اجتماعی و فرهنگی اقوام را بالا تا ارتباط متقابل و مسالمت‌آمیز بین اقوام افزایش یابد.

۳) پرهیز از نگرش امنیتی نسبت به اقوام و جایگزینی راهبردهای نرم امنیتی نظیر مذاکره، گفتگو و فرصت‌سازی اقوام با هدف تأمین امنیت ملی کشور

حامی مالی

این اثر حامی مالی نداشته است.

سهام نویسندگان در پژوهش

نویسندگان در تمام مراحل و بخش‌های انجام پژوهش سهم برابر داشتند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسنده از همه کسانی که در انجام این پژوهش به ما یاری رساندند، به ویژه کسانی که کار ارزیابی کیفیت مقالات را انجام دادند، تشکر و قدردانی می‌نماید.

منابع

- احمدی پور، زهرا؛ حیدری موصلو، طهمورث و حیدری موصلو، طیبه. (۱۳۸۹). تحلیل قومیت و هویت قومی در ایران: جهت امنیت پایدار. *فصلنامه انتظام اجتماعی*، ۲(۱)، ۳۵-۶۲.
- احمدی پور، زهرا؛ حیدری موصلو، طهمورث و میرجمالی، اکبر. (۱۳۹۰). تبیین عوامل ناامنی در جنوب شرقی ایران. *فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی*، ۲(۲۷)، ۱۲-۴۴.
- امیر احمدی، رحمت الله و اصغری، علی اصغر. (۱۳۹۶). فاصله قومی و عوامل مؤثر بر آن در کشور ایران با تأکید بر استان گلستان. *فصلنامه مطالعات سیاسی*، ۱۰(۳۸)، ۷۶-۴۹.
- آذشب، محمدتقی؛ نجم‌آبادی، مرتضی و بخشی تلیابی، رامین. (۱۳۹۶). جایگاه امنیت در مکتب کهنه‌اک: چارچوبی برای تحلیل. *فصلنامه تخصصی علوم سیاسی*، ۱۳(۴۰)، ۱۱۹-۱۴۶.
- آرمند، فاطمه و پی سوره، فرشاد. (۱۳۹۵). بررسی تعامل و همبستگی اقوام ایرانی در گفتمان اتحاد ملی. *مجله علمی-تخصصی پژوهش ملل*، ۱(۴)، ۱-۱۰.
- برتون، رولان. (۱۳۸۰). *قوم‌شناسی سیاسی*، ترجمه ناصر فکوهی، تهران: نشر نی.
- برزگر، نصرت؛ لطفی، حیدر؛ حسن‌آبادی، داود و رضویان، محمدتقی. (۱۳۹۸). نقش سیاست‌های قومی و مذهبی در مشارکت اقوام در امنیت، توسعه همه‌جانبه و همگرایی با تأکید بر ترکمن‌های شمال و شمال شرق ایران. *فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)*، ۹(۳۴)، ۴۵۵-۴۳۳. [Doi: 20.1001.1.22286462.1398.9.2.1.7.4333-455](https://doi.org/10.1001.1.22286462.1398.9.2.1.7.4333-455)
- بختیاری، حسین و صالح نیا، علی. (۱۳۹۷). اولویت‌بندی تهدیدات امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران با روش تحلیل سلسله‌مراتبی (AHP). *فصلنامه مطالعات سیاست‌گذاری عمومی*، ۸(۲۷)، ۲۷۷-۲۵۴.
- پیشگاهی فرد، زهرا و مریم امید آوج. (۱۳۸۸). ارتباط بین پراکندگی اقوام ایرانی و امنیت مرزها. *فصلنامه ژئوپلیتیک*، ۵(۱۴)، ۷۱-۴۸. [Doi: 20.1001.1.17354331.1388.5.14.3.6.48](https://doi.org/10.1001.1.17354331.1388.5.14.3.6.48)
- ترکی، حسین و پارسای، رضا. (۱۴۰۲). آینده‌پژوهی قومیت‌گرایی و تأثیر آن بر امنیت جمهوری اسلامی ایران، مطالعه موردی: قومیت عرب. *مجله مطالعات بنیادین و کاربردی جهان اسلام*، ۵(۱۶)، ۱-۲۶. doi.org/10.22034/FASIW.2023.368908.1219
- جباری، ولی؛ محمدیان، مهرداد و رشیدی آل هاشم، محمدرضا. (۱۴۰۱). واکاوی نقش نیروهای خارجی بر گرایش‌های قومی در مناطق آذری‌نشین ایران. *فصلنامه مطالعات ملی*، ۲۳(۸۹)، ۱۶۹-۱۸. [Doi: 20.1001.1.1735059.1401.23.89.1.0](https://doi.org/10.1001.1.1735059.1401.23.89.1.0)
- جنکینزی، ریچارد. (۱۳۸۱). *مطالعات قومی و نژادی در قرن بیستم*. تهران: موسسه مطالعات راهبردی.
- حشمتی جدید، مهدی؛ نقره‌ای، فرهاد و حسن‌زاده، محمد. (۱۳۹۵). بررسی عوامل مؤثر بر عملکرد گروه‌های قومی و مذهبی در امنیت داخلی استان سیستان و بلوچستان با تأکید بر گروه‌های قومی و مذهبی شهرستان سراوان. *مجله سیاست دفاعی*، ۲۴(۹۶)، ۱۸۲-۱۴۱. [Doi: 20.1001.1.10255087.1395.24.96.6.8141-182](https://doi.org/10.1001.1.10255087.1395.24.96.6.8141-182)
- حیدری نژاد، علیرضا و سلطانی، علی. (۱۳۹۱). بررسی میزان نقش قوم بلوچ در امنیت مرزهای جنوب شرقی ایران. همایش ملی شهرهای مرزی و امنیت، چالش‌ها و رهیافت‌ها، ۳۰ فروردین ۱۳۹۱، دانشگاه سیستان و بلوچستان، ۵۸-۳۸.
- خلف‌زاده، رشید؛ ابراهیمی، حسین و علمی، محمد. (۱۴۰۰). سیاست‌های قومی در منطقه شمال غرب کشور و تأثیر آن بر امنیت اجتماعی: مطالعه موردی قوم کرد. *فصلنامه علمی مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی*، ۱۱(۴۲)، ۱۹۰-۱۵۷. [Doi: 20.1001.1.24234621.1400.11.42.6.1](https://doi.org/10.1001.1.24234621.1400.11.42.6.1)
- ربیعی، علی. (۱۳۸۴). *مطالعات امنیت ملی، مقدمه‌ای بر نظریه‌های امنیت ملی در جهان سوم*. تهران: انتشارات وزارت امور خارجه.
- سردارنیا، خلیل‌الله؛ شرفی صدرآبادی، مهران و دانشور، عطا. (۱۴۰۲). آسیب‌شناسی سیاسی-امنیتی استان کردستان از منظر نهادگرایی جدید. *فصلنامه پژوهش‌های روابط بین‌الملل*، ۱۳(۱)، ۱۳۹-۱۰۹. [Doi: 10.22034/irr.2023.371398.2302](https://doi.org/10.22034/irr.2023.371398.2302)
- شادمهر، امان قلیچ. (۱۳۹۰). *سیری در تاریخ ادبیات ترکمن (از دوران اسلام تا قرن ۱۳)*. چاپ اول، تهران: انتشارات ایل آرمان.

- صالح امیری، سید رضا. (۱۳۸۵). مدیریت منازعات قومی در ایران: نقد و بررسی الگوهای موجود و ارائه الگوی مطلوب. تهران: مرکز تحقیقات استراتژیک.
- صالحی، منصور؛ نوازی، بهرام و جعفری نژاد، مسعود. (۱۳۹۹). بررسی تحریک خارجی در چالش‌های قومی مطالعه موردی: آذربایجان ایران. *فصلنامه امنیت ملی*، ۱۰(۳۸)، ۴۱۴-۳۸۹. Doi: 20.1001.1.33292538.1399.10.38.13.8.۳۸۹-۴۱۴
- صحنه، بهمن و معماری، ابراهیم. (۱۳۹۶). اولویت‌بندی امکانات توسعه گردشگری و توزیع فضایی آن (نمونه موردی: شهرستان‌های استان گلستان). *فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای*، ۷(۲۶)، ۲۴-۱۵. Doi: 20.1001.1.22516735.1396.7.26.2.7.۱۵-۲۴
- عبدالله خانی، علی. (۱۳۸۹). *نظریه‌های امنیت*. تهران: نشر ابرار معاصر.
- عسکری حصن، شهرام؛ انوشه، ابراهیم و عمرانی، نیلوفر السادات. (۱۳۹۶). مفهوم امنیت از منظر تئوری (رئالیسم، لیبرالیسم، سازه‌نگاری، انتقادی). *فصلنامه سپهر سیاست*، ۴(۱۱)، ۸۱-۱۰۳.
- غلامرضایی، علی. (۱۴۰۰). قومیت‌گرایی و شکل‌گیری تهدید ناسیونالیسم قومی در ایران. *فصلنامه مطالعات جنگ*، ۳(۸)، ۴۹-۳۵.
- فرجی، برات و رومینا، ابراهیم. (۱۳۸۹). تنوع قومی و پایداری امنیت ملی در ایران. *نشریه آفاق امنیت*، ۳(۷)، ۸۸-۷۱.
- فروتن، یعقوب. (۱۳۹۹). تمایزات قومی دین‌داری در ایران. *پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران*، ۲۹(۲)، ۷۸-۵۵. Doi: 10.22108/SRSPL.2020.121891.1518
- رنجبر، مقصود؛ اصلانی، مسعود و افراسیابی، هادی. (۱۳۹۷). بررسی و تحلیل نظام سیاست‌گذاری قومی در ایران. *فصلنامه راهبرد سیاسی*، ۲(۷)، ۱۴۵-۱۱۳. Doi: 20.1001.1.25884565.1397.2.7.6.2.۱۱۳-۱۴۵
- مشیرزاده، حمیرا. (۱۳۹۲). *تحول در نظریه‌های روابط بین‌الملل*. تهران: نشر سمت.
- محسنی، علی؛ جاودانی مقدم، مهدی و حاجی، محسن. (۱۳۹۷). تحول پارادایمی مفهوم قدرت و امنیت در عصر جهانی‌شدن و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران. *فصلنامه پژوهش‌های سیاسی اسلام*، ۸(۳)، ۱۲۶-۹۹. Doi: 102.21859/Priv-۹۹-۳، ۱۲۶-۹۹ 080305
- مقصودی، مجتبی. (۱۳۸۰). *تحولات قومی در ایران، علل و زمینه‌ها*. تهران: موسسه مطالعات ملی.
- نساج، حمید. (۱۳۸۷). جهانی‌شدن و هویت اقوام ایرانی با تأکید بر مؤلفه‌های زبانی و آداب‌ورسوم. *فصلنامه تخصصی پژوهش سیاست نظری*، ۱(۵)، ۱۵۶-۱۲۹.
- نقدی، اسدالله؛ علی احمدی، امید و سلطانی عزت، محمود. (۱۳۹۴). بررسی جامعه‌شناختی میزان همگرایی قومیت‌های (فارس، ترک، لر) استان همدان. *فصلنامه تحلیل اجتماعی نظم و نابرابری اجتماعی*، ۷(۱)، ۱۵۴-۱۳۱.

References

- Abdullah Khani, A. (2009). *Theories of Security*. Tehran: Abrar Contemporary Publishing [In Persian]
- Ahmadipour, Z., Heydari Mosulu, T., & Heydari Mosulu, T. (2009). Analysis of Ethnicity and Ethnic Identity in Iran: Toward Sustainable Security. *Social Order*, 2(1), 35-62. [In Persian]
- Ahmadipour, Z., Heydari Mosulu, T., & Mirjamali, A. (2018). Explaining the factors of insecurity in Southeast Iran. *Social Security Studies*, 2(27), 44-12. [In Persian]
- Allen, N. W., & Barter, S. J. (2016). Ummah or Tribe? Islamic Practice, Political Ethnocentrism, and Political Attitudes in Indonesia. *Asian Journal of Political Science*, 25(1), 45-67. <https://doi.org/10.1080/02185377.2016.1245153>
- Amir Ahmadi, R., & Asghari, A. (2016). ethnic distance and factors affecting it in Iran with an emphasis on Golestan province. *Political Studies*, 10(38), 49-76. [In Persian]
- Armand, F., & Pi Sore, F. (2016). examining the interaction and solidarity of Iranian ethnic groups in the discourse of national unity. *scientific-specialized journal of research of nations*, 1(4), 1-10. [In Persian]
- Askari Hasan, Sh., Anoushe, E., & Omrani, N. (2016). the concept of security from a theoretical point of view (realism, liberalism, constructivism, criticism). *Sepehr Politic*, 4(11), 81-103.

- [In Persian]
- Azarshab, M., Najmabadi, M., & Bakhshi Taliabi, R. (2016). The Place of Security in the Copenhagen School: A Framework for Analysis. *Political Science*, 13(40), 119-146[In Persian]
- Bakhtiari, H., & Saleh Nia, A. (2017). Prioritization of threats to the national security of the Islamic Republic of Iran using Analytical Hierarchy (AHP). *Public Policy Studies*, 8(27), 254-277.[In Persian]
- Barzegar, N., Lotfi, H., Hassanabadi, D., & Razovian, M. (2018). the role of ethnic and religious policies in the participation of ethnic groups in security, comprehensive development and convergence with an emphasis on the Turkmens of the north and northeast of Iran. *Geography Journal. Regional Planning* 9(34), 433-455. Doi: 20.1001.1.22286462.1398.9.2.1.7[In Persian]
- Burton, R. (2000). *Political Ethnology, translated by Nasser Fakuhi*, Tehran: Ney Publishing[In Persian]
- Buzan, B. (1948). Peace, Power and Security: concepts in the study of internationalrelations. *Journal of Peace Research*, 21(2), 109-125. <https://doi.org/10.1177/00223433840210>
- Mackerras, C. (2017). Ethnic Conflict and Protest in Tibet and Xinjiang: Unrest in China's West Ben Hillman and Gray Tuttle. *Journal of Contemporary Asia*, 48(2), 1-12. DOI:10.1080/00472336.2017.1366542
- Dicks, P., Valentova, M., & Borsenberger, M. (2011). A Multi Dimensional Assessment of Social Cohesion in 47 European Countries. CPES Instead Working Paper, 07. <https://www.researchgate.net/publication/254424736>
- Faraji, B., & Romina, E. (2009). Ethnic Diversity and Stability of National Security in Iran. *Afaq securirt Magazine*, 3(7), 71-88. [In Persian]
- Fawzi, S. (2022). The Impact of Ethnic Groups on National Security. *Future Journal of Social Science*, 2(1). <https://digitalcommons.aaru.edu.jo/fjss/vol1/iss2/1>
- Froutan, Y. (2019). Ethnic differences of religiosity in Iran. *Strategic Researches of Social Issues of Iran*, 29(2), 55-78. Doi: 10.22108/SRSPI.2020.121891.1518[In Persian]
- Gholamrezaei, A. (2021). Ethnicism and the Formation of the Threat of Ethnic Nationalism in Iran. *War Studies*, 3(8), 35-49. [In Persian]
- Gurr, T. R. (1993). *Minoritis at Risk: Aglobal View of Ethnopolitical Conflicl*, Indiana University Press. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press
- Hashmati, M., Aggraei, F., & Hassanzadeh, M. (2015). investigation of factors affecting the performance of ethnic and religious groups in the internal security of Sistan and Baluchistan province with an emphasis on ethnic and religious groups of Sarvan city. *Defense Policy Magazine*, 20(96), 182-141. Doi: 20.1001.1.10255087.1395.24.96.6.8[In Persian]
- Heydarinejad, A., & Soltani, A. (2013). examining the role of the Baloch people in the security of the southeastern borders of Iran. *National Conference on Border Cities and Security, Challenges and Approaches*, Sistan Baluchistan University, 38-58. [In Persian]
- Jabari, W., Mohammadian, M., & Rashidi Al Hashem, M. (2021). Analyzing the role of foreign forces on ethnic tendencies in the Azeri regions of Iran. *National Studies*, 23(89), 169-189. Doi: 20.1001.1.1735059.1401.23.89.1.0 [In Persian]
- Jenkinsi, R. (2001). *Ethnic and Racial Studies in the 20th Century*, Tehran: Strategic Studies Institute. [In Persian]
- Khalafzadeh, R., Ebrahimi, H., & Elmi, M. (2020). ethnic policies in the northwestern region of the country and its impact on social security: a case study of the Kurdish people. *Scientific of Interdisciplinary Studies of Strategic Knowledge*, 11(42), 190- 157. Doi: 20.1001.1.24234621.1400.111.42.6.1[In Persian]
- Ludovico, A., Haley J, S., & Jeroen, S. (2020). Discrimination and ethnic conflict: a dyadic analysis of politically-excluded groups in sub-Saharan Africa. *International Interactions*, 46(2), 251-273. DOI:10.1080/03050629.2020.1716748.
- Maghsoodi, M. (2008). *Ethnic changes in Iran, causes and contexts*, Tehran: Institute of

- National Studies. [In Persian]
- Maier, Ch. (1990). Peace and Security for the 1990s. Unpublished Paper for the MacArthur Fellow ship Program. *Social Science Research Council*.
- Mohseni, A., Javadani Moghadam, M., & Haji, M. (2017). Paradigmatic evolution of the concept of power and security in the era of globalization and its impact on the national security of the Islamic Republic of Iran. *Islamic Political Research*, 8(3), 99-126. [Doi:10.21859/Priw-080305](https://doi.org/10.21859/Priw-080305) [In Persian]
- Moshirzadeh, H. (2012). *Evolution in theories of international relations*. Tehran: Somit Publishing. [In Persian]
- Naqdi, A., Ali Ahmadi, O., & Soltani Ezzat, M. (2014). Survey of Shakhti society, the degree of convergence of ethnicities (Persians, Turks, Lors) of Hamedan province. *Social analysis of social order and inequality*, 7(1), 131-154. [In Persian]
- Nesaj, H. (2007). Globalization and identity of Iranian ethnic groups with an emphasis on linguistic components and customs. *Specialized Journal of Theoretical Policy Research*, 5, 129-156. [In Persian]
- Olaniyan, A., & Omotola, S. (2015). Ethnic crises and national security in Nigeria. *Defense & Security Analysis*, 31(4), 303-318. <http://dx.doi.org/10.1080/14751798.2015.1087104>
- Petersen, W. (1980). *Concepts of Ethnicity*, in S. Ternstrom (ed.), Harvard Encyclopedia of American Ethnic Groups, Cambridge, Mass, Harvard University Press.
- Pishgahi Fard, Z., & Omid Aoj, M. (2008). the relationship between the dispersion of Iranian ethnic groups and border security. *Geopolitics journal*, 5(14), 48-71. [Doi: 20.1001.1.17354331.1388.5.14.3.6](https://doi.org/10.1001.1.17354331.1388.5.14.3.6) [In Persian]
- Pluss, C. (2005). Constructing Globalized Ethnicity, Migrants From India in Hong Kong. *International Sociology*, 20(2), 201-224. <https://doi.org/10.1177/0268580905052369>
- Rabiei, A. (2004). *National Security Studies, an introduction to the theories of national security in the third world*. Tehran: Ministry of Foreign Affairs Publications. [In Persian]
- Ranjbar, M., Aslani, M., & Afrasiabi, H. (2017). review and analysis of the ethnic policy system in Iran. *Political Strategy*, 2(7), 113-145. [Doi:20.1001.1.25884565.1397.2.7.6.2](https://doi.org/10.1001.1.25884565.1397.2.7.6.2)[In Persian]
- Rashid, A. (2009). *Taliban-Militant Islam, Oil And Funamentalism in central Asia*. Yaleuniversity press.
- Sahneh, B., & Moamri, E. (2016). prioritization of tourism development facilities and its spatial distribution (case example: Golestan province cities. *Regional Planning*, 7(26), 24-15, [doi:20.1001.1.22516735.1396.7.26.2.7](https://doi.org/10.1001.1.22516735.1396.7.26.2.7) [In Persian]
- Saleh Amiri, S. (2006). *Management of ethnic conflicts in Iran: Criticism and review of existing models and presentation of the ideal model*. Tehran: Strategic Research Center. [In Persian]
- Salehi, M., Nawazani, B., & Jafarinejad, M. (2019). Investigation of foreign provocation in ethnic challenges, a case study: Azerbaijan Iran. *National Security*, 10(38), 389-414. [dor: 20.1001.1.33292538.1399.10.38.13.8](https://doi.org/10.1001.1.33292538.1399.10.38.13.8) [In Persian]
- Sardarnia, Kh., Sharfi Sadrabadi, M., & Daneshvar, A. (2022). Political-security pathology of Kurdistan province from the perspective of new institutionalism. *International Relations Research*, 13(1), 109-139. [Doi:10.22034/irr.2023.371398.2302](https://doi.org/10.22034/irr.2023.371398.2302)[In Persian]
- Shad Mehr, A. (2011). *A History of Turkmen Literature (From the Islamic Era to the 13th Century)*. First Edition, Tehran, Il Arman Publications. [In Persian]
- Stodolska, M. (2018). Research on Race, Ethnicity, Immigration, and Leisure. *Leisure Sciences*, 40(1-2), 43-53. [DOI:10.1080/01490400.2017.1376013](https://doi.org/10.1080/01490400.2017.1376013)
- Turki, H., & Parsai, R. (2023). the future research of ethnicity and its impact on the security of the Islamic Republic of Iran, a case study: Arab ethnicity. *Journal of Fundamental and Applied Studies of the Islamic World*, 5(16), 1-26. doi.org/10.22034/FASIW.2023.368908.1219 [In Persian]
- Undiyaundeye, F. A., & Basake J.A. (2022). Women in peace Building and reconstruction in Nigeria. The Nigeria Security Dilenna Since 1999 challenges, strategies options the way forward. N. D. A press Kaduna. <https://www.researchgate.net/publication/371044305>

Undiyaundeye, F., & Bassey Eken, E. (2023). Ethnicity, National Security And Political Participation In Nigeria. *Global Journal of Educational Research*, 22(3), 305-310. DOI: <https://dx.doi.org/10.4314/gjedr.v22i3.8>

